

Les últimes lletres

LA POLS DE LA NIT TAMBÉ POT SER REDEMPTORA

M. Àngels ANGLADA.

Quadern d'Aram.

Ed. Columna, Barcelona, 1997, 128 pàg.

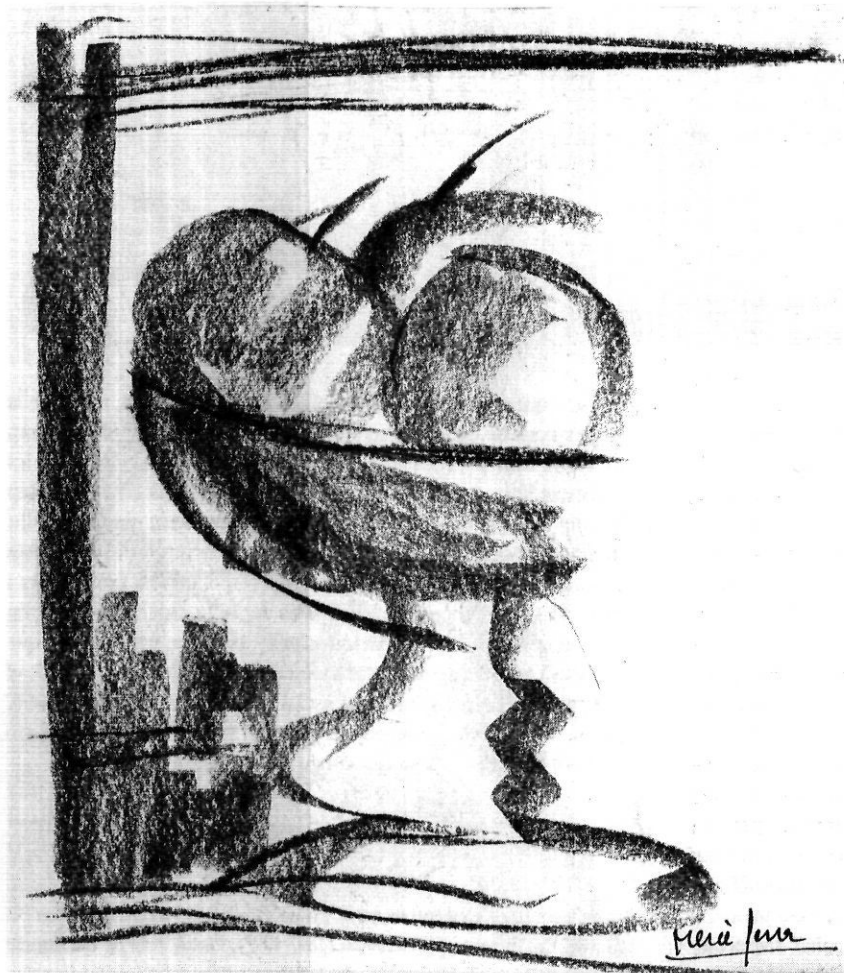
És evident que la literatura poua del territori on conflueixen imaginació i memòria. Allí on aquestes entren en veïnatge hi podrà tenir sempre un lloc l'ofici d'escriure. M. Àngels Anglada no n'és desconeixedora. No oblidem que, més enllà de la seva faceta més estrictament literària (o precisament per aquesta raó), és una filòloga clàssica i, per tant, atenta a tot el que ens

pot dir el passat a nosaltres, habitants d'un efímer present. Així s'explica que aquest passat prengui la forma d'històries, de retalls de la vida d'uns armenis en la seva diàspora. Perquè l'autora, més enllà de contar-nos la història d'un noi, Aram, al capdavant el que fa és apropar-nos a tot un poble, l'armeni. És una direcció feta de les ancestrals qüestions que ens sortiran a l'encontre. El llibre fa l'efecte de ser un cabdell a punt de ser desfet perquè ressonin molts ecos.

Per exemple, escriure entès com una teràpia. Ja en la Bíblia se'ns assenyala aquesta possibilitat. La Bíblia és precisament el Llibre pel fet de ser la paraula salvadora. Perquè la paraula pot tenir poder curatiu. I perquè no només els homes es posen tot sovint malalts. Els pobles i les nacions també ho fan. Aquest serà el moment per a traduir la mòrbida interioritat en paraules. Aquestes, escoltades per l'altre, podran esdevenir bàlsam que ens

permeti recuperar la fe en allò que per fràgil és valuós. Escriure sobre l'inacceptable. O millor dit, escriure des de l'inacceptable. Senzillament, perquè altrament no ho fariem. Escriure sobre la voluntat de destruir l'altre. Escriure sobre l'holocaust. Sigui d'on sigui. Vingui d'on vingui. *El Violí d'Auschwitz* era això. *Quadern d'Aram* ho torna a ser. Serà el moment perquè la paraula ens pugui alliberar. Quan la paraula podrà consolar-nos. No una paraula qualsevol. Ni més ni menys que la paraula tal com ha estat dita pels que l'han creada. La paraula que resplendeix en la forja del demiürg. Només en aquestes condicions podrà ser enlairada com a pregària als déus. Es tracta d'una religió que no té més sacerdot que el poeta. La paraula passarà a ser aquell bocí de pols que donarà sepultura eterna a les víctimes de la barbàrie. Recordem *Antígona*. La del grec Sòfocles, la del català Espriu.

Perquè la novel·la que tenim entre mans vindrà a ser la història de la malaltia d'un poble. D'un país enfonsat en l'agonia a causa dels ultratges de l'imperialisme. I serà a despit d'aquest mal que sentirem alçar la veu del poeta brutalment esclafat per la barbàrie turca. El pare d'Aram és també el pare de tots els armenis. Potser la conclusió a què ens vulgui conduir l'autora sigui

Mercè Ferrer, il·lustradora d'aquest Fulls, va néixer a Girona, cursà estudis amb Ció Abellí i al Centre de Belles Arts La Mercè, de Girona, amb els professors Mercè Huerta, Vicenç Huedo i Montse Costa. Ha fet exposicions individuals al Centre Cívic de Pedret i col·lectives a Garriguella, La Caixa de Sarrià i al Centre Cívic de Sant Narcís.

precisament aquesta. A saber, de la mateixa manera que passa amb algunes persones, potser haguem d'esperar les tenebres d'un poble perquè aflori l'espurna de llum, el seu nervi o raó poètica. Potser només morint als ulls del món sapiguem qui som.

Temes que estan íntimament lligats amb la imaginació poètica, literària, però també amb la memòria. I és que aquesta, ultra ser quelcom individual, és una tasca que conscientment o inconscient hem anat compartint entre tots. De generació en generació, de pares a fills. Un patrimoni del qual tots som responsables. Una orridura que hem anat filant cadascun de nosaltres. La mateixa que filà Penèlope en l'esperança de veure arribar el seu marit d'un viatge molt llarg. La virtut de l'escriptora és recordar-nos-ho. Una memòria feta d'odis i esperances. La d'aquells que malden per fer de la seva terra el destí de les seves vides. La memòria feta d'exili, o sia, la fatal condició a què es veurà abocat el poble armeni. Uns odis que, evidentment, aniran dirigits contra els qui no han satisfet el seu deler de crueltat fins a vessar la sang dels poetes. Entesos aquests com els qui donen sentit a la pàtria. Atès que només ells la poden fundar.

El protagonista, Aram, serà tot això i alguna cosa més. El seu serà un viatge que ha esmicolat el seu passat d'infant. No li restarà altre camí que recuperar-lo. Com? Escrivint-lo. Millor dit, reescrivint-lo. És per aquest motiu que el llibre seran les giragonses contra la fatal propensió de l'home al més torbador dels oblits. Potser també sigui per això que Maryk, la mare d'Aram, acabi casant-se amb un sacerdot.

Però cal vigilar que la fràgil polaritat no trontolli. Una polaritat feta d'imaginació però també de memòria. I és precisament aquesta última la que queda més mal parada. Cosa que pren una especial rellevància quan el que ens ocupa són els botxins d'un poble. La memòria té l'obligació de servir fidelitat al mal del genocidi. Rússia destaca per la seva absència. Tot plegat obeeix a la fatalitat d'un poble, l'armeni, de trobar-se enmig de dos imperis. És clar que el més fàcil és sempre simplificar. O potser el problema provingui del fet que Rússia, com Armènia, sigui ortodoxa, grega. Amb tot, aquesta afirmació no vol ser res més que un advertiment perquè no perdem de vista les coses en la seva objectivitat. Sempre que aquesta sigui possible.

De la pols del no-res parteix aquest relat. De la pols de la devastació, de la pols de l'absurd del mal. La pols d'una humanitat esdevinguda armènia. I sembla com si el seu destí no hagi de ser altre que la pols. La de la nit postmoderna. On no hi ha lloc per a causes perdudes ni per a perillositats ideals. Llevat que Spielberg s'hi fixi i n'acabi fent una superproducció. Llevat que es converteixi en una fatal moda.

Guillem Turró i Ortega